

Viktig næring: Havbruk er blant våre viktigste eksportnæringer. Sjømat fra norske hav og merder havner på 36 millioner middagstallerkener verden rundt - hver eneste dag. Her er glimt fra Eide Fiskebruk i Hardangerfjorden.

ARKAFOTO: KJETIL KVALF

Behov for helhetstenkning i havbruket

Havbruksnæringens betydning i norske kystsamfunn og bidrag til norsk økonomi tilsier at spørsmål knyttet til forvaltningen av næringen bør settes høyt på agendaen.

LESERINNLEGG

Skrivet av

ROY ROBERTSEN
SENIORFORSKER
NOFIMA

4. september 2018 15:18

Finansdepartementet har i pressemelding 27. april informert om at regjeringen vil utrede og eventuelt foreslå en grunnrenteskatt på havbruk. Utredningen av eventuell grunnrente må ses på bakgrunn av den økte økonomiske betydningen den norske havbruksnæringen har og forventes å få. Diskusjonen om grunnrente for havbruk, eller ikke er også fundamentert i bruk av et felles gode, som er tilgang på egnet sjøareal.

Havbruk er blant våre viktigste eksportnæringer. Sjømat fra norske hav og merder havner

på 36 millioner middagstallerkener verden rundt - hver eneste dag. Etterspørselen etter norsk laks er økende. En viktig forutsetning for at havbrukssektorene skal kunne tilfredsstille denne etterspørselen, og fortsatt kunne øke verdiskapingen i Norge, er tilgang til sjøareal.

Sykdomsforebygging

Næringen har behov for å få klarert nye lokaliteter og for utvidelser av eksisterende tillatelser. Dette er dels begrunnet i ønsket om å sikre produksjonsvekst, men det handler også i vesentlig grad om å ha mulighet til å ha en robust og hensiktsmessig lokalitetsstruktur for effektiv sykdomsforebygging og -bekjempelse. Lakselus er for tiden havbruksnæringens fremste utfordring. Samlet bruker næringen nær fem milliarder kroner i året på lakselusbekjempelse. Et av de viktigste tiltakene i kampen mot spredning av lakselus handler om arealer. En god lokalitetsstruktur med tilstrekkelig avstand mellom anleggene vil være avgjørende for en samordnet og effektiv bekjempelse fra næringsaktørene. Dette forutsetter effektive prosesser for klarering av havbrukslokaliteter.

” Et av de viktigste tiltakene i kampen mot spredning av lakselus handler om arealer. En god lokalitetsstruktur med tilstrekkelig avstand mellom anleggene vil være avgjørende for en samordnet og effektiv bekjempelse

Fragmentert regulering

Vurderingen av om det skal tillates etablering av havbruk eller ikke er sammensatt. De ulike hensyn kommer dets til uttrykk i formålsparagrafen til akvakulturloven, hvor det heter at: «Loven skal fremme akvakulturnæringens lønnsomhet og konkurransekraft innenfor rammene av en bærekraftig utvikling, og bidra til verdiskaping på kysten.»

Nofima har tidligere påpekt (rapport 37/2016) at reguleringen av havbruksnæringen er fragmentert og at dette har negative konsekvenser for prosessene for tildeling av areal til havbruk. Beslutningskompetansen er spredd på ulike sektoreterater og fylkeskommunen, samtidig som alle tre forvaltningsnivåer (kommune, fylkeskommune og stat) er involvert. Før det kan gis tillatelse etter akvakulturloven må søkeren ha særskilt tillatelse gitt i medhold av flere lover:

- * Matloven (Mattilsynet)
- * Dyrevelferdsloven (Mattilsynet)
- * Forurensningsloven (Fylkesmannen)
- * Havne- og farvannsloven (Kystverket)
- * Vannressursloven (ved behov for vannuttak) (NVE)

I tillegg gjør fylkeskommunen en skjønsmessig vurdering i medhold av akvakulturloven før det eventuelt kan gis tillatelse. Konsekvensen av gjeldende regulering er at hver av de ulike sektormyndighetene i praksis har vetorett for om det skal gis tillatelse til etablering av havbruk på en ønsket lokalitet. Dersom én av sektormyndighetene gir avslag på en søknad, kan det ikke gis tillatelse til oppstart av virksomhet. I tillegg til sektormyndighetene, har også lokale myndigheter vetorett ved at en kommune, gjennom sine arealplaner, i praksis kan stenge muligheten for havbruksvirksomhet. Tildelingsprosessen sikrer at alle berørte interesser blir vurdert før det gis tillatelse. Den fragmenterte saksbehandlingen gjør imidlertid at det i dagens regulering i realiteten ikke er rom for en helhetlig skjønsmessig vurdering hvor de totale fordelene og ulemper ved en etablering av havbruk på en konkret lokalitet, veies opp mot hverandre.

Beslutninger på riktig grunnlag

Havbruksnæringens betydning i norske kystsamfunn og bidrag til norsk økonomi tilsier at spørsmål knyttet til forvaltningen av næringen bør settes høyt på agendaen. I forhold til lokalitetstildelinger bør reformer kunne prøves for å sikre helhetsperspektivet i søknadsprosessen. Dette må skje samtidig som en sikrer at beslutninger bygger på et riktig og faglig grunnlag. Behovet for utvikling i lokalitetstilgang og -struktur, kan tilsa at det er nødvendig med en sterkere samordningsmyndighet som gis et overordnet ansvar i forhold til sektormyndighetene. En slik sterkere samordning vil kunne sikre en samlet helhetlig vurdering, samtidig som det vil kunne bidra til en mer effektiv søknadsbehandling hvor alle berørte interesser vurderes.

Roy Robertsen, seniorforsker NoFIMA
FOTO: (FOTO: BERNT-ARNE ENKSEN)

(VILKÅR)